

Takrat se je dvignil in se oklenil Manice z obema rokama.

„Manica . . . tvoj obraz je svetel kakor . . . krona . . . moje sreče! . . . Kje si bila . . . ko sem te iskal! . . .“

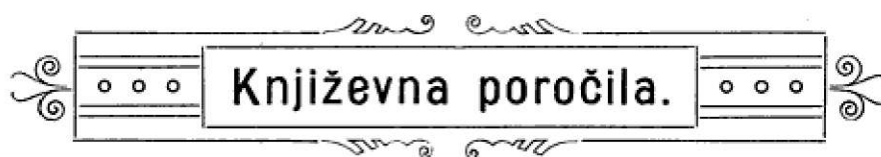
Še večji curek krvi mu je bruhnil iz ust, stekleno so se mu zasvetile oči in na to je omahnil Manici v naročje.

Manici se je stemnilo pred očmi in omahnila je z Dominikom, ki se je krčevito oklepal njenega vratu.

Ko se je zavedla, je ležal poleg nje z zatisnjenimi očmi in se ni ganil.

Odhitela je po stopnicah navzdol in ko je opotekaje vstopila v izbo, hotela je zakričati, a glas ji je zamrl v grlu in zgrudila se je nezavestna.

Takrat sta se Cila in Jakob spogledala v strahu, a takoj na to žalostno povabila oči, ker vedela sta oba, kaj se je zgodilo . . .

F. S. Finžgar, Naša kri. Igrokaz v 4 dejanjih. Katoliška bukvarna. Ljubljana 1912. 8°. 84 str. Cena broš. 1 K 40 v.

Da je g. Finžgar večini čitajočega občinstva simpatičen pisatelj in da mu sodi, vsaj med najbližnjimi njegovimi, slovstvena corona civica, to poudarjati, menim, bi bila jalova banalnost. Njegovim dosedanjim delom (romani, novele, igrokazi), ki se odlikujejo po gibčnih alirah, se pridružuje gori omenjena izvirna štiridejanka. Ker ji je snov zajeta iz francoske dobe, se je „Naša kri“ dostojno uvrstila med ostale literarne proizvode zadnjih let, ki se pečajo s tem koščkom naše zgodovine pred sto leti. Nazor suhoparnega, samo znanstveno raziskujočega zgodovinarja glede Francozov v naših deželah utegne biti za lek drugače nijansiran, nego si ga izluščimo iz ozračja Finžgarjeve igre. Takisto pa je treba podčrtati, da je subjektivno mnenje ljudstva o novih zavojateljnih brez dvoma pravilno pojmovano in predočeno na sprejemljiv način.

Osnutek fabule, ki se godi l. 1813. na Gorenjskem, bi se dal skržiti na sledeče podatke: Vsled Napoleonovih vojsk do kosti oguljeni kmetje se branijo plačati novi davek; zato jim francoski častnik Renard zapove postaviti za armado par mladencev, ki se pa vsi skrivajo po hribih ter delajo tujcem sto neprilik. Zbog napada na vojaštvo se glasi najnovejši ukaz, da se morajo tekom enega tedna prijaviti vsi skrivači. Ko pa v dotični občini neznani zlikovci oropajo pošto in pobijejo dvojico Francozov, je mera jeze proti neposlušnežem in vstašem zvrhana. Vedoč, da dobi od generala Belottija pomoč le, ako gre posadki za življenje, se dá Renard pregovoriti do zvižaje: zahteva od župana Borštnika strogo kazen ali pa hčer Jerico. Hoteč rešiti sovaščane pred osveto in preverjena o smrti svojega fanta-kontrabanta, se dekle požrtvovalno odloči za zakon s častnikom. Kar ji prinese hlapec Matija šopek — pozdrav od njenega Štefana; Jerica očita Renardu laž in prevaro, on zvrča

sleparstvo na hlapca; moško se spopadeta, Francoz odnese nevarno rano na roki. Dasi deklica po tej novici ostane zvesta prvotnemu ženinu, se oficir maščuje plemenito z odpuščanjem: svoje ljudi pošlje omagujočemu generalu na Ljubelj, sam ostane izročen vaščanom na milost in nemilost. Vendar ko začuje z gora samozavestno petje fantov, skrivačev, odjaha vkljub boleznim za odšedšo četo.

Pisatelj nam je poklonil z „Našo krvjo“ res nekaj našega, pristno domačega. Njegovi kmetje so brez izjeme gorenjske grče, ponosne korenine, ki se ne usločijo zlepa pred tujim gospodovalcem. „Da, da, to ljudstvo! Nikoli ga ne bo ukrotil meč, nikoli! Gospod Turbot, pomnite, nikoli!“ Tu je maire Borštnik, ki tvega svoj tilnik s tem, da prikriva ubegle fante, mož, ki je najhujše razžaljen, ko mu nasprotnik pripisuje zmožnost, da se znese nad bolnikom; tu je malce bahavi Gašper iz Zapotoka, ki mu hudomušni sosed očita, da s prazno mošnjo po mizi poka, in ki po starinski šegi ob slovesnejših prilikah govori v rimah ali proiznaša svoje misli v sentencijoznem slogu, na pr.: Tako se bodo spopadli, da bo drenov klin vodo dajal. Dialog je prav pogojen, kmetje ne izgube svojega humorja niti ob težkih časih; radi si privoščijo dovtipen ogovor, šaljiv odgovor, pa magari bi bil samo besedna igra. Tu srečavamo zgolj poštenjake, naše kakor tuje, med katerimi bi bil konflikt nemogoč, da ne snuje nad njimi vis maior cesarske oblasti, ki zapleta v medsebojen spopad klene značaje, kreše trdo voljo ob še trjo. Celovražnik se nam prikupi, prorokuječ županu, da pride dan, „ko ta vrli narod seže jugu v roke in se dvigne močan kakor steber iz stiske in bede.“ Nihče menda ne bo dvomil, da je „Naša kri“ najboljši ljudski igrokaz — ljudski ne zato, ker se konča s poroko in pirovanjem — in da ne bo zgrešil smotra pri onih, ki jim je namenjen. Samozavest se mora okrepiti, ko sliši takele odločne besede: Če nam požgo, si sezidamo drugo hišo, če pojedó živino, zaplodí se druga, grunta nam ne snedo; grunt ima korenine do pekla — in jaz ga bom užival.

Anton Debeljak.

Dr. Anton Breznik, Izreka v poeziji. *To zares bistro programsko razpravo* je objavilo VII. izvestje knezoškofijske privatne gimnazije v Šentvidu pri Ljubljani. Ta lična razprava, ki jo je g. pisatelj porazvrstil na sedem odstavkov, podaja učiteljem slovenščine sploh — t. j. i profesorjem in jezikoslovcem, pa tudi učiteljem v ljudski šoli — dalje pisateljem, zlasti onim, ki skladajo spise v vezani besedi, važnih pravorečnih pravil, z jasnimi vzgledi podprtih. — V pisavi (pripoveduje prvi odstavek) razločujemo predpono v (v) in predpono u, izreka pa ne pozna tistega razločka, ampak razločuje drugače. Zapadna narečja izgovarjajo v vseh slučajih *u*, vzhodna pa na koncu besed in pred nemimi soglasniki izgovarjajo *f*, pred zvencimi soglasniki pa trdi *v*. Taka izreka velja za vsak *v*, bodisi da se rabi kot predpona ali kot predlog ali da spada k deblu. Ako pa pride *u (v)* za vokalom, tedaj se združi z njim v diftong n. pr. smrdi ko vdab (izgovori: smrdi kôu-dab). Tukaj se mi vidi, da bi bil moral g. pisatelj še pripomniti, kakšno vlogo da igra ritem. Če je namreč predstoječi vokal slabo naglašen, tedaj se *u (v)* spoji z njim v diftong, če je pa krepko naglašen, tedaj se pojavi vmes nekak oddih in po tem presledku sledi *v* tezi samostojen *u* — n. pr. „déklicá nêu-smiljená“ pa „nê-u-smiljenó srcé“ (v obeh slučajih shema: $v-u-v$) ali pa „siróti ubógi“ (izg. siroti \hat{u} -bogi: $v-u-v$) nasproti „moré u-bóž'ga kmeta“ ($v-u-v-v$). Isto velja tudi za *vz (uz)* n. pr. „róko vzdígni“ (izg. ró-kôu-zdigni) pa „rokó vzdígni“ (izg. rokó u-zdigni).

Če se predlog *v* izgovarja sam zase, tedaj tvori pravi zlog in je = *u*; šolanci so pa začeli samostojno izrekani predlog pisati kot *vê*, kar se je izgovarjalo